

необхідність дослідження шляхом встановлення безпосереднього об'єкту. Фактично переважна більшість злочинних діянь, передбачених КК, може набути ознак кіберзлочину, а саме бути вчиненим шляхом використання комп'ютерної техніки або інших електронних приладів та пристроїв, та кіберпростору.

Список використаних джерел

1. Вирок Апостолівського районного суду Дніпропетровської області від 12 серпня 2020 року у справі № 171/684/19. <https://reyestr.court.gov.ua>.

2. Ричка Д. О. Особливості кримінально-правової кваліфікації злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Ірпінь, 2019. 212 с.

Шармар Ольга Михайлівна,

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Корольчук Віктор Володимирович,

провідний науковий співробітник
відділу організації наукової діяльності
та захисту прав інтелектуальної
власності Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, старший науковий співробітник

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОМИЛУВАННЯ
ЗГІДНО З ПРОЄКТОМ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Удосконалення норм чинного законодавства про кримінальну відповідальність зумовило розробку проекту нового КК України (далі – проекту) від 17.01.2021 р. робочою групою з питань розвитку кримінального права (далі – робоча група), яка створена і діє у складі Комісії з питань правової реформи на підставі Указу Президента України № 584/2019 від 07.08.2019 р. Вважаю за необхідне звернути увагу на положення, які регламентують звільнення від покарання у виді помилування, але спочатку зупинюся на чинних положеннях КК цієї проблематики.

Помилування – звільнення від відбування кримінального покарання індивідуальним рішенням глави держави. Помилування здійснюється за клопотанням засудженого у випадках, що

потребують гуманного ставлення. Відповідно до норм чинного законодавства зміст помилування має передбачати його пом'якшення. Правова регламентація помилування передбачена нормами Конституції України (п. 27, ст. 106), Кримінального кодексу України (ст. 87), Указу Президента України «Положення про порядок здійснення помилування» від 21 квітня 2015 року. Так, ч. 2 ст. 87 КК України передбачає, що актом про помилування може бути здійснена заміна засудженому призначеного судом покарання у виді довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше двадцяти п'яти років. Водночас у чинному законодавстві, яке регламентує помилування залишаються невирішеними проблеми визначення конкретних строків, після спливу яких під час відбуття покарання можливо звернутися засудженому про помилування у вигляді заміни не відбутої частини покаранням більш м'яким чи звільнення від відбування покарання за вчинення кримінального правопорушення. Частково ця проблема врегульована стосовно засуджених до довічного позбавлення волі. У випадку засудження особи до довічного позбавлення волі, клопотання про її помилування може бути подано після відбуття нею не менше двадцяти років призначеного покарання (ч. 4 «Положення про порядок здійснення помилування» від 21.04.2015 р.). Також вважається врегульованим це питання і щодо осіб, засуджених за вчинення корупційних кримінальних правопорушень, порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, вони можуть бути звільнені від відбування покарання в порядку помилування після фактичного відбуття ними строків, встановлених частиною третьою статті 81 цього Кодексу (ч. 2 і 3 ст. 87 КК України).

Згідно з положеннями Проекту указом про помилування щодо особи, яка відбуває покарання у виді ув'язнення на певний строк, може бути передбачено: а) припинення подальшого виконання покарання або б) скорочення невідбутої частини покарання (ч. 2 ст. 3.5.2. Проекту). Указом про помилування щодо особи, яка відбуває довічне ув'язнення, може бути передбачено: а) заміна довічного ув'язнення, після відбуття особою не менше 25 років цього покарання, ув'язненням на строк не менше 10 років або б) припинення подальшого виконання покарання після відбуття особою не менше 35 років

цього покарання (ч. 3 ст. 3.5.2. Проекту). Під час вирішення питання про помилування враховуються: а) ступінь тяжкості вчиненого злочину, б) строк відбутого особою покарання, в) ставлення особи до вчиненого злочину і стан здійснення нею реституції та компенсації, г) ризик вчинення особою нового злочину, д) обставини, що доводять доцільність помилування особи, і е) думка адміністрації установи виконання покарань, спостережної комісії, потерпілої особи про доцільність помилування особи.

Отже, у Проекті щодо механізму застосування помилування залишаються невирішені ті ж проблеми, що й в чинному кримінальному законодавстві, зокрема питання конкретних строків відбуття покарання після впливу яких можливо звернутися засудженому про помилування у вигляді заміни невідбутої частини покаранням більш м'яким чи звільнення від відбування покарання за вчинення кримінального правопорушення.

Повертаючись до змісту помилування, акцентую увагу на тому, що воно повинно передбачати його пом'якшення, у цьому аспекті виникає запитання чи є пом'якшенням заміна довічного ув'язнення, після відбуття особою не менше 25 років цього покарання, ув'язненням на строк не менше 10 років, передбачене Проектом, що в сумі складатиме 35 років? З одного боку заміна довічного ув'язнення конкретним строком – це пом'якшення, а з іншого – 35 річний термін ув'язнення не завжди можна розглядати як пом'якшення, гуманізацію порівняно з положеннями чинного Указу Президента України «Положення про порядок здійснення помилування» від 21.04.2015 р., який передбачає максимальний термін 25 р. позбавлення волі. Можливо доцільно було викласти п. а ч. 3 ст. 3.5.2. Проекту в наступній редакції: «Указом про помилування щодо особи, яка відбуває довічне ув'язнення, може бути передбачено: а) заміна довічного ув'язнення, після відбуття особою не менше 25 років цього покарання, ув'язненням на строк до 10 років». Однак, це дозволить Президенту широко застосовувати дискрецію в обранні відповідних строків при помилуванні, а це вкотре доводить, що інститут помилування – це здійснення судової функції призначення покарання, що суперечить поняттю покарання, яке застосовується до особи, засудженої обвинувальним вироком суду (ст. 3.1.1. Проектом), а не актом президента про помилування. Із цього приводу також виникає питання, чи не суперечить процедура помилування президента ч. 1 ст. 124 Конституції України, в якій зазначено, що правосуддя в

Україні повинно здійснюватися виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Згідно з ч. 6 ст. 3.5.2. Проекту указом про помилування у виняткових випадках може бути передбачено закриття кримінального провадження щодо особи, у тому числі поєднане із обміном її на особу, яка утримується чи притягується до кримінальної відповідальності або засуджена на тимчасово окупованій території України чи в іноземній державі. Із цього формулювання незрозуміло в яких саме виняткових випадках, щодо якої особи, за злочини яких ступенів можливе закриття кримінального провадження. Відсутність формальної визначеності в цьому питанні в КК України та КПК України може призвести до свавілля та порушення принципів КК України.